

жения в нем литовского влияния, хотя не исключено и автохтонное развитие как формы, так и значения бел. диал. *жал* 'вред, ущерб'.

Рассмотренные примеры белорусско-балтийских изолексов не только свидетельствуют о различных возможностях генезиса этих схождений, но и показывают, что в некоторых случаях семантика и форма изолексов отражают взаимовлияния и взаимодействия, которые характерны не столько для генетически родственных элементов, сколько для явлений, развивающихся в условиях контактных зон, в условиях, близких к тем, которые были присущи ситуациям языковых союзов.

A. GIRDENIS

DĒL VIENOS ŠIAURĒS VAKARŪ ŽEMAIČIŲ „KURŠIŠKOS“ YPATYBĒS

Seniai žinoma, kad š.v. žemaičiai tam tikrais atvejais vietoj niekad nekirčiuojamo *-e-* turi *-ę(i)-* tipo balsį, ypač būdingą priebalsinio kamieno netiesioginiams linksniams, pvz.: vns. naud. *akmenėi*, *dokterėi*, *pėimenėi*, *sėserėi*, (*v*)*õndenėi*, dgs. vard. *smã.gėnis*; pasitaiko jis ir kitais atvejais: *dūovėnã*, *krė.kėnã*, *lūopėtã* ir kt.

Šį garsą iš seno įprasta aiškinti kaip tam tikrą kuronizmą – kitaip mano tik vienas kitas baltistas (žr., pvz., Endzelīns J. Darbu izlase. – R., 1979, s. 3 (1), lpp. 662). Pamėginus patikrinti tą pažiūrą patikimiausio XVIII a. žemaičių raštijos paminklo – 1759 m. „Ziwato“ – duomenimis, paaiškėjo štai kas.

Iš viso „Ziwate“ užfiksuotos 107 kalbamojo tipo priebalsinių daiktavardžių formos, turinčios prieš kamiengalį *-e-* (= dab. žem. *-ę-*). Jos visos (99,06%), išskyrus deminutyvą *akmynelus* 36₁₃ „akmenėlius“ (bet plg. vns. įn. *akmeneleis* 253₁₀), rašomos tik su *-e-* vietoj laukiamo *-y-*=[*e*]. Pavyzdžiui: vns. kilm. *akmenyis* 62₅, dgs. gal. *akmeni* 107₂₆₋₂₇ (iš viso 35 atv. su *akmen-*), vns. naud. *dukteryi* 112₁₈, dgs. kilm. *Dukteru* 294₂₂ (9 atv. su *dukter-*), vns. gal. *Pyimeni* 155₁₇ (7 atv. su *piemen-*), vns. gal. *seferi* 93₂₂ (16 atv. su *seser-*), *smagienis* 218₁₁, dgs. kilm. *smagenu* 223₂₁, vt. *smagienyfu* 332₁₄ (7 atv. su *smagen-*), vns. gal. *wãdeni* VII₂₁, vt. *wãdenie* 333₂₉ (32 atv. su *wõden-*). Taip pat tik *-e-* vietoj dabartinio *-ę-* rastas visose žodžio *dowena* 34₄ ir kt. bei jo vedinių formose.

Kad „Ziwato“ grafema *e* reiškia atvirąjį [*e*], nėra jokios abejonės (žr. Baltistica, 1980, t. 16 (2), p. 111 t.), tad iš pateiktųjų faktų plaukia aiški išvada: XVIII a. viduryje š.v. žemaičiai nekirčiuojamų pozicijų *e* dar nebuvo išvertę į *ę* (*i*). Šis reiškinys atsirado vėliau (pvz., jį jau fiksuoja Valančius), matyt, kartu su galinio *-e* redukcija ir siaurėjimu. Taigi nei apie šios ypatybės kūrėškumą, nei jos morfologinę kilmę, rodos, nebėgali būti nė kalbos.